

Do gobelínky ho přivedla náhoda. Přesto výtvarníka Jana T. Strýčka práce s textiliemi zcela pohltila a dnes řídí český unikát, Moravskou gobelínovou manufakturu, která je zároveň i živým muzeem. TEXT MICHAELA JENDRUCHOVÁ

Můj život s gobelínem

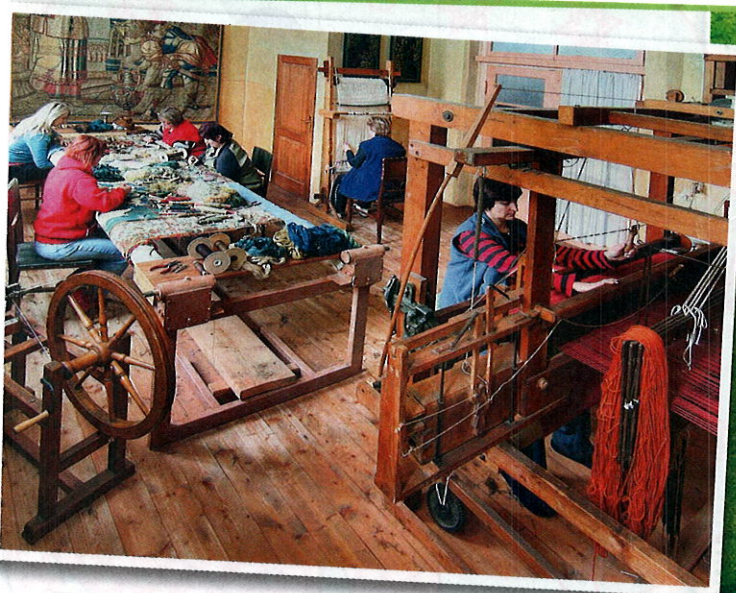
Vydržte, právě jsem na štáflích," říkal mi do telefonu, když jsme si domlouvali rozhovor. Byl pátek večer a výtvarník Jan T. Strýček, toho času údržbář, ještě dokončoval poslední úpravy ve firmě, aby mohl s klidným svědomím zahájit víkend. Ačkoliv on je v práci neustále. Nejenže bydlí přímo v budově firmy, ale je zároveň výtvarníkem, manažerem, ředitelem, organizátorem akcí a tu a tam i kavérníkem. To vše pod jednou střechou

Moravské gobelínové manufaktury ve Valašském Meziříčí.

Gobelínka, jak se manufaktuře familiérně říká, je jeho život. Není to žádné kliše. Vždyť zde strávil více než třicet let. Přitom nechybělo mnoho, aby kariéru rozvíjel v zahraničí. „V životě jsou různé rozcestníky. V roce 1968 jsem chtěl odejít z Československa. Měl jsem už dokonce vyřízené vízum. Ale dostal jsem se na UMRUM do textilního ateliéru, kde brali z šedesáti lidí jen

dva. Vybral si mě skvělý výtvarník a pedagog Antonín Kybal a díky němu jsem zůstal tady.“ Tři roky po studiích, kdy se plně věnoval volné grafice a malbě, ho oslovil ředitel domu umění v Hodoníně s nabídkou, aby pro něj vytvořil do vstupní haly gobelín. „Vypracoval jsem návrhy, komise jeden přijala a já jsem ho musel realizovat,“ popisuje svou první práci na zakázku. Absolvoval tedy cestu do gobelínky ve Valašském Meziříčí, kde si měl nabarvit vlnu,

a s trochou nadsázky tam už zůstal. Při barvení vlny mu oznámili, že jim odešel výtvarník a nabídli mu místo. „Říkám, že mě sem osud odšoupnul, ale nelituji. Jsme tady jako rodina, známe se dlouhá léta. Tvrdím, že kdo vydrží prvních pět let, už se mu těžko odchází. Víte, gobelín je zvláštní řehole, nějakou dobu děláte návrh a třeba stonásobně času strávíte na jeho realizaci. Vkládáte do toho svůj život. Lidi přinášejí návrhy a vy je musíte přetavit do textilní řeči. Když tkáte,

VIZITKA

Jan T. Strýček

- Na Vysoké škole umělec-koprůmyslové vystudoval obor textilní výtvarnictví.
- V letech 1978 až 1988 byl uměleckým vedoucím Moravské gobelínové manufaktury ve Valašském Meziříčí. Od roku 1993 je jejím ředitelem.
- Absolvoval studijní stáž na Goldsmith University v Londýně. Je autorem řady tapisérií, gobelínů a koberců v soukromých i veřejných sbírkách.
- Získal Cenu města Valašského Meziříčí 2011. Více na www.gobelin.cz.

je vytipovat vhodný návrh. Některé připravuji sám, jindy navštívím některého ze svých oblíbených výtvarníků a vybírám. Není to jednoduché,“ vysvětluje umělec. „Návrh musím rozkreslit 1 : 1. Musíte ‚vypíchnout‘ věci, které jsou podstatné pro realizaci. V předloze máte miliony důležitých informací, ale vy ty miliony musíte zredukovat do tisíců, ale o to víc je posílit, protože práce v textilní struktuře je jiná než malířská. Potom je potřeba obarvit vlnu a tkát. U tkaní se střídá kolektiv gobelínářek, které je nutné sjednotit do svého názoru. Za půl tři čtvrtě roku je to hotové. Pověsíte ho a říkáte si, tohle jsem měl udělat jinak, ale už to nelze. A to je na tom právě to krásné. Práce na tapisériích je dobrodružství. Je to zázračná technika, která dokázala ve své dlouhé historii v jednotlivých epochách vyjádřit podstatné, přitom je specifická způsobem svého vzniku. Jako dům z cihel stavíte odspoda nahoru, a když uděláte chybu, už se nemůžete vrátit.“

Na vlastní uzel

Princip práce a technologie jsou stejné jako před pěti sty nebo tisíci lety. I výroba tedy trvá stejně dlouho. Tapisérie tedy není levná záležitost. Proto si Jan Strýček zvlášť oblíbil velice náročnou disciplínu, a tou je restaurování tapisérií. „Tapisérie u nás restaurojeme nepřetržitě od roku 1946. Mám rád věci, v kterých je vtisknutý lidský život. Je zázrak dotýkat se textile, která je stará staletí. Dotýkáte se jí jako knihy života, čtete ji...“

I vy se můžete na ten zázrak přijít podívat. Manufaktura ve Valašském Meziříčí slouží zároveň jako živé muzeum, ve kterém uvidíte práci gobelínářek přímo za provozu a zároveň si

sami můžete zkusit uvázat uzel nebo zatkat útek. V letních kurzech máte dokonce i možnost si utkat svůj vlastní koberec. Prohlédnete si historické stroje a připomenete si atmosféru tradičního uměleckého řemesla. Poznáte, že je to skutečně náročná řehole. Však vychovat šikovnou gobelínářku prý trvá nejméně osm let, než získá potřebnou praxi. „Než se to naučí, je to řehole. Zajímá mě, jaké má lidské vlastnosti, ale i zda má potřebu vytvářet rukama. To je takový základ.“

Překvapuje vás, že stále hovoříme o gobelínářkách v ženském rodě? V gobelínce skutečně pracují vesměs samé ženy. „Je to zajímavé. Do 18. století tuto práci vykonávali téměř výhradně muži, zatímco dnes tady muže potkáte jen výjimečně.“ A tak není divu, že jedna z „jeho“ žen se stala Janovou ženou. Poznali se ve firmě a dnes s ním Simona také sdílí úděl několika spojených profesí. Vychovávají spolu dvě děti. Za další

dítě považuje výtvarník manufaktury a čtvrtým dítětem mu je přilehlá gobelínová kavárna, která vzešla z jeho nápadu. „Chtěl jsem nějaké místo s milou atmosférou, kde by se lidé mohli setkávat s hudbou, poezií a výtvarným uměním. Místo, kde by lidé kulturu nejen konzumovali, ale i spoluvytvářeli. Sami jsme si udělali interiér, máme zde i salonek, kde společně hledáme cestu.“ Výzdoba? Co jiného než krásné tapisérie.

Energie i kouzlo

Zkrátka gobelín, kam se podíváš. Z každé tapisérie na vás dýchne jiný lidský příběh, každá vyzařuje jinou energii, jiné kouzlo, dohromady tvoří symbiózu. Až by člověku bylo líto na takový koberec šlápnout, aby mu neublížil. Ale podle Jana T. Strýčka právě tehdy získává svou tvář. „Koberec získává šlapáním, stárne do krásy. Mám rád věci, které se stárnutím obohacují, směřují k pravdě. To je i pro život dobrý směr.“ ■

GOBELÍN Z FOTKY?

I když je nějaké umělecké dílo vynikající, tak to ještě neznamená, že ho lze použít jako předlohu pro gobelín. Třeba z obrazu, který je světelně vrstvený, silnou tapisérii neuděláte.

tak sice výtvarně spíte, ale je to tvůrčí řemeslo. Je tu s námi dva tisíce let. Nejdříve byl výtvarník, který vytvořil návrh, pak někdo, kdo ho překreslil, a další člověk tkal. Ve vrcholném období tvorby gobelínu mezi 13. a 18. stoletím byly tyto tři jasně dané profese a všichni tito lidé do gobelínu vtiskli kus sebe. V Evropě byly stovky dílen, v některých pracovalo až sto padesát tkalců. I kdyby jen kvůli zachování rozsáhlého a úchvatného díla, které bylo v minulosti v gobelínech vytvořeno, je potřebné udržet umění gobelínu živé.“

Měsíce práce

Jak dlouho trvá vyrobit tapisérii? Počítejte v řádu měsíců. „Prvotní